

การศึกษาความผันแปรจำนวนประชากรไรขาวใหญ่ในเห็ดหูหนู หรือ เห็ดนางรม
Studies on Seasonal Fluctuation of *Histioglyphus bakeri* Hughes in
Mushroom

พิเชฐ เขาวนวัฒนวงศ์^{1/} อัจฉราภรณ์ ประเสริฐผล^{1/} พลอยชมพู กรวิภาสเรือง^{1/}
มานิตา คงชื่นสิน^{2/}
^{1/}กลุ่มกีฏและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช
^{2/}ผู้เชี่ยวชาญ สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

รายงานความก้าวหน้า

ทำการสำรวจความผันแปรจำนวนประชากรไรขาวใหญ่ ในฟาร์มเห็ดที่เพาะเห็ดนางรม และเห็ดหูหนู ใน อำเภอ บางแพ และ ปากท่อ จังหวัดราชบุรี ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2555-กันยายน 2556 พบว่า ในช่วงเดือน พฤษภาคม และ เดือน มิถุนายน ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน จะพบไรขาวใหญ่เป็นปริมาณปานกลาง ระหว่าง 166-182 ตัว/ตารางเซนติเมตร และพบเป็นปริมาณสูงสุดในช่วงเดือน สิงหาคม เป็นปริมาณ 402 ตัว/ตารางเซนติเมตร

รหัสการทดลอง 01-39-54-02-02-00-09-56

คำนำ

เห็ดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งให้ผลตอบแทนสูงในระยะเวลาสั้น การเพาะเห็ดในถุงเพื่อการค้า ได้ขยายพื้นที่ปลูกกันทั่วประเทศ ปัญหาการระบาดเข้าทำลายของศัตรูเห็ดจึงเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากเกษตรกรมุ่งสนใจในด้านการผลิตมากกว่าการดูแลรักษาความสะอาด โดยเฉพาะการระบาดของทำลายของโรค แมลงและไรศัตรูเห็ดชนิดต่างๆ ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้ลดลง

ไรขาวใหญ่เป็นศัตรูที่สำคัญของการเพาะเห็ดนางรม เห็ดนางรมภูฐาน เห็ดยานางิ เห็ดหอม เห็ดหูหนู เห็ดเป๋าฮื้อ และ เห็ดฟาง โดยจะทำลายเส้นใยของเห็ดได้ทั้งหัวเชื้อในจานเลี้ยงเชื้อ ขวดหัวเชื้อ ถูก่อนเชื้อ ในระยะบ่มเส้นใย ทำให้ปลายเส้นใยหยุดชะงัก ไม่สามารถเจริญเติบโตต่อไปได้ ทำให้เส้นใยไม่สามารถฟอร์มดอกได้ ทำให้ผลผลิตลดต่ำลงอย่างมาก (กอบเกียรติ์ และคณะ, 2544) ไรขาวใหญ่เข้าระบาดทำลายได้โรชนิดนี้สามารถระบาดแพร่กระจายไปยังแหล่งเพาะเห็ดต่างๆได้อย่างรวดเร็ว ถ้าแหล่งเพาะเห็ดเหล่านั้นได้ซื้อหัวเชื้อหรือถูก่อนเชื้อไปจากแหล่งที่มีการระบาดอยู่ก่อนแล้ว หลังจากนั้นไรขาวใหญ่ในระยะตัวอ่อนวัยที่ 3 (hypopi) ซึ่งเป็นโรสีน้ำตาลอ่อนก็จะเริ่มแพร่กระจายเข้าสู่ถูก่อนเชื้ออื่นๆ ที่อยู่ข้างเคียง และจะกระจายกว้างออกไปทั่วทั้งโรงเพาะเห็ดได้ในที่สุด พบระบาดมากในช่วงอากาศค่อนข้างร้อนกับช่วงฤดูฝน (มานิตา และคณะ, 2552) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับฤดูกาลระบาดของไรขาวใหญ่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนป้องกันกำจัดไรขาวใหญ่เพื่อลดความเสียหายของผลผลิตเห็ด

วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

- ฟาร์มเห็ดที่มีการระบาดของไรขาวใหญ่
- ถูก่อนเชื้อเห็ด
- แวนชวยาย
- กล้องจุลทรรศน์

วิธีการ

สุ่มเลือกฟาร์มเห็ดหูหนู หรือ เห็ดนางรมที่มีไรขาวใหญ่ระบาดเป็นประจำ โดยทำการสุ่มเลือก ถูก่อนเชื้อเห็ดหูหนู หรือ เห็ดนางรม จำนวน 20 ถู นำใส่ถุงพลาสติก นำมาตรวจนับจำนวนไรขาวใหญ่ โดยตัดถุงพลาสติกเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 1x1 ตร.ซม. ถูละ 4 จุด โดยตรวจนับใต้กล้องจุลทรรศน์แบบ stereomicroscope ทำการสำรวจทุก 3 สัปดาห์ ตลอดการทดลอง

บันทึกข้อมูล

บันทึกจำนวนไรขาวใหญ่ที่ตรวจพบ/พื้นที่ถุงพลาสติก 1x1 ตร.ซม.

เวลาและสถานที่

ระยะเวลา เริ่มต้น ตุลาคม 2555 สิ้นสุด กันยายน 2557

สถานที่ สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรุงเทพฯ

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

ได้ฟาร์มเห็ดที่มีการระบาดของไรขาวใหญ่ ที่จังหวัดราชบุรี เริ่มทำการสุ่มตรวจนับจำนวนไรขาวใหญ่ที่พบในก้อนเชื้อเห็ดที่สุ่มเก็บมาจากฟาร์มเห็ด จำนวนไรขาวใหญ่เฉลี่ยที่พบ

ฟาร์มเห็ด	มีค.	เม.ย	พค.	มีย.	กค.	สค.	กย.
อ.บางแพ จ.ราชบุรี	0	0	182	166.03	0	0	0
อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี	0	0	166.24	164.65	0	402	107

สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

ยังไม่สามารถสรุปได้

เอกสารอ้างอิง

- กอบเกียรติ์ บันสิทธิ์, พรทิพย์ วิสารทานนท, ฉัตรไชย ศฤงฆไพบูรณ์ และสัจจะ ประสงค์ทรัพย์. 2544. แมลง-ไรศัตรูเห็ดในประเทศไทย. เอกสารวิชาการกองกีฏและสัตววิทยา, กรมวิชาการเกษตร. 80 หน้า.
- มานิดา คงชื่นสิน, เทวินทร์ กุลปิยะวัฒน์, พิเชฐ เซาว์นวัฒนวงศ์ และ พลอยชมพู กรวิภาสเรือง, 2552. ไรศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “ไรศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด ครั้งที่ 1” 9-10 เมษายน 2552 ณ ห้องประชุมอารีย์แลนด์ ตึกจักรทอง ชั้น 3. กลุ่มงานวิจัยไรและแมงมุม กลุ่มกีฏและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร. 170 หน้า